

Jagten på det imaginære onde

De fleste forbinder Tour de France i 1998 med Festinaskandalen, som blev indledt, da den belgiske soigneur Villy Voet blev stoppet ved grænseovergangen mellem Frankrig og Belgien med en bil fuld af dopingstoffer. Afsløringen af Villy Voet førte til Festinaholdets udelukkelse og til at nogle af verdens bedste cykelryttere som Richard Virenque, Alex Zülle og Laurent Dufaux måtte se de franske landeveje erstattet med isolationsfængsling og forhør. Det skulle siden vise sig, at der var tale om et yderst velorganiseret netværk af ledere, læger og cykelryttere, der stod bag brugen af doping på Festinaholdet. Samtidig var det bemærkelsesværdigt, at det ikke var dopingkontrollen, men derimod en toldkontrol, der førte til den sensationelle afsløring. Et forhold, der unægtelig rejste spørgsmålet om den eksisterende dopingkontrol nu også var god nok taget i betragtning, at de anseelige mængder dopingstoffer var tiltænkt Festinaholdets ryttere med henblik på succes i årets Tour de France – vel at mærke uden at blive fældet af dopingkontrollen.

Reaktionerne på Festinaskandalen lod ikke vente længe på sig. Allerede året efter mødtes politikere og repræsentanter fra sportsorganisationer fra hele verden i Lausanne i Schweiz til Conference on Doping in Sport, hvor man vedtog dannelsen af the World Anti-Doping Agency (WADA). Og i foråret 2003 nåede man et foreløbigt højdepunkt i kampen mod doping, da repræsentanter fra regeringer og idrætsorganisationer fra hele verden mødtes i København for at vedtage the Code, der er et fælles regelsæt for den globale kamp mod doping, som man også har kaldt for idrættens grundlov. Omkring 1200 mennesker, ialt 101 nationaliteter, deltog i konferencen. Set i forhold til 1999-konferencen i Lausanne, var der tale om mere end dobbelt så mange fremmødte, hvilket afspejler en global vilje til at bekæmpe dopingondet. Havde den dengang ukendte belgiske massør Villy Voet forestillet sig, hvilket omfang det ville antage, da han blev stoppet ved en ubetydelig grænseovergang, ville han givet have været forundret. Èt var at være en af hovedpersonerne i en af cykelsportens største dopingsager, noget andet, at spredningseffekten kunne have en så omfattende karakter. Ikke desto mindre er det en kendsgerning, at Festinaskandalen blev startskuddet til, at sports- og politikerverdenen for første gang i fællesskab tog hul på en renselsesproces af hidtil usete dimensioner. Man kan i den sammenhæng tale om tiden før og tiden efter Festinaskandalen i den forstand, at fokus på dopingspørgsmålet aldrig har været så voldsomt, som det har været tilfældet siden 1998.

Også I Danmark satte Festinaskandalen sit markante aftryk. Man var således ikke sen til at reagere på, hvad man fra alle sider betegnede som en betydelig trussel mod idrættens værdigrundlag. For imidlertid ikke at drage forhastede konklusioner nedsatte daværende

kulturminister Elsebeth Gerner Nielsen i februar 1999 en hvidbogskommission med henblik på ”at skabe en samlet indsigt i baggrunden for, omfanget af og konsekvenserne af dopingmisbruget inden for idræt i Danmark”.¹ På baggrund af Hvidbogens anbefalinger iværksatte den danske regering et samarbejde med idrættens organisationer, som førte til, at man i 2000 dannede Anti Doping Danmark (ADD). I første omgang som en forsøgsperiode over tre år. Blandt de områder Hvidbogen vægtede, og som man siden har fulgt op på i ADD-programmet, var et forøget fokus på kontrolområdet, hvilket forekommer naturligt set i lyset af erfaringerne fra Festinaskandalen. Hvidbogen skriver:

Et regelsæt bliver virkningsløst, hvis ikke kontrolfunktionen er optimal. I Danmark har denne kontrolfunktion en god struktur med et dopingudvalg, som har en organiseret praksis for prøvetagning og analysering af prøver. Begrænsningen ligger i antallet af kontroller, som udføres, valg af tidspunkt for disse kontroller og valg af idrætsgrene, som kontrolleres. Udvalget bedømmer, at en forstærkning af alle tre områder kan være nødvendig, hvis dopingkontrollen skal gøres troværdig og have den fulde præventive effekt.²

Man bemærker, at vejen til, at dopingkontrollen genvinder sin tabte troværdighed og opnår den fulde præventive effekt, går over et øget antal dopingkontroller, valg af tidspunkt for disse samt valg af idrætsgrene, der kontrolleres. Troværdighedens genkomst synes med andre ord betinget af, at man på afgørende vis søger at sætte ind over for årsagen til miseren, det vil sige, at man både fanger flere dopingsyndere end hidtil (eller fanger de, der er), og at man forhindrer eventuelt fristede i at tage skridtet fuldt ud, fordi sandsynligheden for at blive taget i en dopingkontrol er for stor. Når ræsonnementet forekommer rimeligt skyldes det, at alternativet ville svare til det absurde - at man blot øgede antallet af kontroller for kontrollens skyld, og at der egentlig ikke var noget problem at kontrollere for. Med implementeringen af ADD-programmets forøgede virksomhed på kontrolområdet må man således forvente en direkte aflæselighed gennem flere dopingfældede udøvere. Ikke mindst, eftersom Festinaskandalen lod antyde, at man endnu kun havde set toppen af isbjerget.

---

¹ *Doping i Danmark – En hvidbog*, udgivet af Kulturministeriet 1999, p. 5.

² *Ibid.*, p. 209.

Som afslutning på ADD-programmets forsøgsperiode blev der i 2003 udarbejdet en ekstern evalueringsrapport, der samlet tegner et positivt billede af ADD's virke. Anbefalingen var derfor også, at ADD bør forankres permanent gennem lovgivning – hvilket siden er sket - med henblik på - som man skriver - ”en fortsat udbygning af en målrettet, effektiv kontrolpolitik og en offensiv, strategisk informations- og oplysningspolitik”.³ Videre kan man læse, at Danmark er ”et af de lande der er længst fremme i antidoping arbejdet”.⁴ For at fastholde denne position anbefaler rapporten, at ADD's nuværende budgetramme, der i 2003 lå i underkanten af 11 millioner kroner, udvides de kommende år. På kontrolområdet betyder det en betragtelig udbygning af antallet af dopingtests de kommende 3-5 år til 2500-3000 i forhold til de omkring 2000 dopingprøver per år, som tallet havde sneget sig op på i 2003. At netop kontrolområdet har høj prioritet fremgår af, at af de cirka 11 millioner, der udgjorde 2003-budgettet blev alene 7,8 millioner anvendt til kontrolvirksomhed, 2,0 millioner blev brugt på informations- og oplysningsaktiviteter og 1 million gik til forskningsaktiviteter.

Hvordan er det så gået i kampen mod doping – har den optrappede indsats på kontrolområdet båret frugt, eller har den været forgæves?

Kontrolvirksomheden 1999-2003 og 1993-1998 – kontinuitet eller brud?

I forordet til Anti Doping Danmarks årsberetning fra 2001 finder man følgende bemærkninger til året, der gik:

Dopingsarbejdet i Danmark var præget af en fortsat øget og endnu mere målrettet kontrolvirksomhed og en begyndende god udvikling på oplysningsområdet. Det skal noteres, at et så stort antal som 16 dopingtilfælde afsløredes i løbet af året. Det er ikke flere positive tilfælde end tidligere, når man tager øgningen af antallet af prøver i betragtning, men det totale antal for Danmark er stort. Hovedårsagen til de mange afsløringer er en følge af, at kontrollen i dag er nøje vægtet.⁵

I 2001 gennemførte ADD 1229 prøver, hvilket er en øgning på 11 % i forhold til året før. Med hensyn til de 16 dopingsager skriver ADD: ”Det er en kraftig stigning i forhold til år 2000 (7

---

³ Anti Doping Danmark, *Evalueringsrapport 2000-2003*, p. 7.

⁴ *Ibid.*, p. 4.

⁵ Anti Doping Danmark, *Årsberetning 2001*.

dopingsager) men stadig blot 1,3 % af de testede. Til sammenligning var der på verdensplan i 1999 1,98 positive prøver blandt de testede".⁶ Det forekommer logisk, at den kraftige stigning er en naturlig følge af øgningen af antallet af prøver. Året efter kan man imidlertid registrere et fald i antallet af dopingsager, selvom man umiddelbart burde forvente flere sager som følge af en yderligere stigning i antallet af prøver. ADD skriver herom i årsberetningen for 2002:

I år har ADD taget det højeste antal prøver til dato, i alt 1669 prøver. Samtidig blev der afsløret 13 personer med positive urinprøver. Det er både et absolut og relativt fald, hvilket er højst glædeligt og forventeligt efter de sidste par års antidopingindsats. På den anden side kunne man have frygtet flere positive kontroller idet den eksisterende dopingkontrol kører yderst professionelt og effektivt og opfylder de højeste standarder for dopingkontrol vedtaget i ISO 9002 certificeringen.⁷

Omregnet i procent er antallet af dopingsager faldet fra at udgøre 1,3 % af samtlige kontroller i 2001 til 0,9 % i 2002. Faldet er bemærkelsesværdigt, idet antallet af dopingprøver siden 1999 generelt set er øget med 45 %, hvilket på tilsvarende vis har kunnet aflæses i en stigning år for år i antallet af dopingsager. Således var der 5 sager i 1999, 7 sager i 2000 og 16 sager i 2001. Til gengæld tyder det altså på, at 2002 indvarsler en vending, som Bengt Saltin tilskriver, at dopingindsatsen på såvel oplysnings- som kontrolsiden nu begynder at bære frugt. Den positive tendens fortsatte i 2003, hvor antallet af kontroller blev øget til 1936 dopingprøver (heraf blev 1778 udført på danske idrætsudøvere, mens resten blev udført i forbindelse med internationale arrangementer i Danmark, det vil sige primært som tests for WADA), mens antallet af dopingsager (inden for Danmarks Idræts Forbunds specialforbund) faldt til 11. I forhold til 1999 er der i 2003 tale om, at antallet af dopingkontroller er øget med 69%. I forordet til årsberetningen for 2003 vurderer Saltin ADD's hidtidige virke med ordene:

Et tilbageblik viser, at vi er på rette vej. Benhård kontrol af eliten, ikke kun i forbindelse med konkurrencer, men i stadigt stigende grad også under træningen, hvor misbruget i nogle sportsgrene oftest forekommer. Kontrol er kernen i antidoping arbejdet, men oplysning skal der også til! For første gang ser vi et fald i antallet af

---

⁶ Ibid.

⁷ Anti Doping Danmark, *Årsberetning 2002*.

positive dopingtests i den del af den organiserede idræt, hvor præstation står i forgrunden. Vi vil gerne relatere en del af forklaringen på denne udvikling til den ekstensive oplysningsvirksomhed, som ADD udfører.⁸

Udviklingen i 2003 bekræfter således indtrykket af, at de positive tal for 2002 ikke skyldes nogen tilfældighed, men derimod giver begrundet håb om, at dopingkampen både har ført til bedre tider for sporten og samtidig har givet dopingkontrollen sin tabte troværdighed tilbage. At der for alvor er grund til at være fortrøstningsfuld kan ADD's sekretariatschef Finn Mikkelsen forvisse om, da han i december 2004 udtaler til Berlingske Tidende: "De seneste år er der kommet flere nye stoffer frem, som vi relativt hurtigt har fundet testmetoder imod. Nu mangler vi blot en effektiv test imod EPO og væksthormon, så har vi stort set vundet kampen mod doping".⁹ Artiklens overskrift "IOC: Vi kan vinde kampen mod doping" understøtter troen på bedre tider. Når Saltin derfor i sit tilbageblik over de seneste års dopingindsats konkluderer, at den behårde kontrol af eliten har bragt kampen mod doping på rette vej, forekommer det at være en velbegrundet vurdering. Sårene efter Festinaskandalen synes på vej til at blive lægt – kampen mod doping har båret frugt.

Ser man imidlertid nærmere på hvidbogens undersøgelser, der fik betydning for dannelsen af ADD og den optrappede kamp mod doping, så tegner der sig et billede af de danske dopingtilstande efter Festinaskandalen, som ikke umiddelbart giver anledning til bekymrede miner. På baggrund af mere end 7000 besvarelser fra spørgeskemaer sendt ud til forskellige idrætsmiljøer i 1999 konkluderede hvidbogen om doping følgende: "I samtlige af Hvidbogsudvalgets undersøgelser er der forsvindende få, der angiver at anvende dopingmidler for tiden".¹⁰ Hvor Festinaskandalen lagde op til antagelsen, at elitesporten var ramt af et nærmest altomfattende problem, hvor man endnu kun havde set toppen af isbjerget, så gav hvidbogens undersøgelser grund til at slå koldt vand i blodet. Kun ganske få angav i 1999 at bruge doping inden for elitesport i Danmark.

Hvidbogens konklusion understøttes, hvis man sammenligner antallet af dopingsager fra tiden før Festinaskandalen med tiden efter. En gennemgang af tallene for tidsrummet 1993-1998 viser, at antallet af dopingprøver i perioden ligger på et relativt stabilt niveau mellem 930 som det laveste og 1039 som det højeste. Med hensyn til antallet af dopingsager fordeler de sig således: 1993 (5), 1994 (9), 1995 (10), 1996 (7), 1997 (12), 1998 (10). Sammenligner man de to tidsrum, 1993-1998 og

---

⁸ Anti Doping Danmark, *Årsberetning 2003*.

⁹ Berlingske Tidende den 21. december 2004, IOC: vi kan vinde kampen mod doping.

¹⁰ *Doping i Danmark – En hvidbog*, udgivet af Kulturministeriet 1999, p. 10.

1999-2003, kan man ikke sige, at øgningen af kontrolvirksomheden med 69 % i perioden 1999-2003 har sat sig væsentlige spor i forhold til flere dopingsager. Faktisk er der tale om, at de to perioder ligger på nogenlunde samme niveau med hensyn til antallet af dopingsager dog med det forbehold, at tiden 1993-1998 relativt set må siges at have haft flest dopingsager, fordi man her testede mindre. Hvor man altså umiddelbart burde forvente et stigende antal dopingsager som følge af et forøget antal dopingkontroller, er der i stedet tale om, at de to perioder ligner hinanden. Der, hvor kontinuiteten mellem de to tidsrum ophører, er i forhold til intensiveringen på kontrolområdet. En intensivering, der vel at mærke ikke har kastet mærkbart flere dopingsager af sig, men til gengæld måske har afsløret problemets sande omfang. Kun cirka i omegnen af en procent af udøverne har anvendt og anvender doping såvel før som efter 1998.

Myten om den dopede elite

At det tilsyneladende kun er et fåtal af alle danske eliteidrætsudøvere, der doper sig, er imidlertid ikke nogen overraskende indsigt. I artiklen *Myten om den dopede elite* bragt i Politiken i 2002 skriver Bengt Saltin:

Myter opstår let og er – selv med de stærkeste modbeviser – svære at udrydde. Det er en meget udbredt misforståelse, at stort set alle eliteidrætsudøvere doper sig. Faktum er, at det måske drejer sig om 1% af de allerbedste i den absolutte elite, og i rigtig mange idrætsgrene er tallet 0%. Det gælder ikke kun her i Danmark, men i hele verden. Beviserne er klare! De mere bløde data kommer fra spørgeskemaundersøgelser og interviews. Der findes naturligvis et stort mørketal, men selv fra disse tal, som viser en enkelt eller nogle få procent er der langt op til 100%, eller at ”alle” er dopede. Mere konkrete tal fra meget omfattende kontrolvirksomhed i enkelte store idrætsgrene taler samme sprog.¹¹

Saltins artikel tegner et billede af situationen, som han ser den i 2002, hvor tingene tilsyneladende har bedret sig siden 1990'erne. Eksempelvis nævner han, at hæmatokritværdien, som normalt ligger på 40-45%, i slutningen af 1990'erne som middelværdi lå på cirka 48% for de bedste eliteidrætsudøvere ”med nogle enkelte tilfælde i nærheden af 50% eller derover. Ved starten på

---

¹¹ Politiken den 7. april 2002, *Myten om den dopede elite*.

Tour de France 2001 var middelværdien under 45%, og kun enkelte ryttere havde en værdi på over 47%”.¹² Dette og andre eksempler leder Saltin til at konkludere:

Billedet er således klart. Enkelte idrætsgrene er fortsat belastede af et dopingmisbrug blandt de allerbedste. Dopingmisbruget begrænser sig til et lille mindretal, mens det dominerende flertal – eller 99% eller tæt derpå – ikke doper sig. Det er en kendsgerning, men sikkert ikke nok til at overbevise idrættens kritikere eller til at mane myten om, at alle doper sig i jorden. Jeg skal ikke komme nærmere ind på, hvorfor så mange fortsat gerne vil tro, at alle eliteidrætsudøvere doper sig, eller hvorfor de fører denne misforståelse til torvs skriftligt og i medierne, når de i stedet burde hjælpe til med at aflive denne fejlslagne myte.¹³

Såfremt Saltin har ret i, at det er en myte at tale om en dopet elite, må man undre sig over, hvorfor myten overhovedet er opstået. Det er i den forbindelse en nærliggende antagelse, at den virksomhed, som han selv har stået i spidsen for, Anti Doping Danmark, rent faktisk har medvirket til mytedannelsen. Man kan således ikke se bort fra, at såvel den politiske beslutning om at danne ADD som de omfattende tiltag ADD efterfølgende har iværksat på såvel kontrol- som oplysningssiden har givet næring til en opfattelse af, at problemet er større end det reelt er.

Hvidbog om doping fastslog, at kun et fåtal inden for elitesport anvender doping. Alligevel påbegyndte man i Danmark et anti-dopingarbejde af hidtil usete dimensioner, som udover en betydelig forøgelse af kontrolindsatsen også omfatter områder som: Internetbaseret skolemateriale, kulturministerens årlige uddeling af anti-dopingprisen, organisering af den største idrætspolitiske begivenhed i Danmark nogensinde, Conference on Doping in Sport i 2003. Dette for blot at nævne nogle af de tiltag, der på dansk grund har vist sig i kølvandet på Festinaskandalen, og som samlet indikerer en yderst aktiv anti-dopingpolitik, der givet har medvirket til at forrykke indtrykket af problemets reelle omfang. Samtidig er det vanskeligt at se bort fra, at selve dannelsen af ADD rummer en tegnværdi, som kan fortolkes derhen, at man fra politisk og idrætsorganisatorisk hold har anset problemet for at være større end det er. Hvor ADD har bevæget sig ud i oplysningens tjeneste, ser man i denne optik det paradoksale, at oplysningen er slået tilbage i mytologi. Eller anderledes formuleret: det grundlag, oplysningen udspiller sig på, har fra starten været funderet i en

---

¹² Ibid.

¹³ Ibid.

myte – der findes ingen dopet elite. Det er i den sammenhæng oplagt, at mediernes voldsomme fokusering på dopingspørgsmålet, har haft væsentlig betydning for mytedannelsen. At mediernes jagt på sensationelle nyheder har betydet, at faktuelle aspekter af dopingspørgsmålet er blevet fortrængt til fordel for installeringen af myten om den dopede elite. Med andre ord: at virkeligheden er blevet overeksponeret. Den franske sociolog Pierre Bourdieu påpeger i sit tankevækkende essay *Om TV og journalistikken magt*¹⁴, at netop mediernes formidling af virkeligheden i vor tid langt hen ad vejen drejer sig om, at kun det sensationelle har nyhedens interesse, med det til følge at virkeligheden er blevet forstørret. I det perspektiv er det en knap så sensationel nyhed at bringe til torvs, at det kun er et fåtal af eliten, der doper sig – ligesom det er knap så interessant, når ADD i årsberetningen for 2002 skriver:

De fleste dopingbrugere er stadig motionister. Siden 1995 er 80 udøvere testet positive, og af disse repræsenterer 30 % den nationale elite. Mere end 95 % af de testede i samme periode tilhører den nationale elite.¹⁵

Man kan gisne om antallet af dopede motionister, når kun 5 % af samtlige tests har været i stand til at afsløre 70 % af alle dopingbrugere siden 1995.

Ser man nærmere på, hvem den dopede atlet typisk er, dukker der et billede frem, som yderligere afkræfter indtrykket af, at den samlede elite doper sig og dermed bekræfter Saltins antagelse. I 2001 var der 16 dopingsager, som stammer fra: vægtløftning (4), styrkeløft (4), arbejderidræt (3), atletik (1), cykling (1), motorsport (1), ishockey (1) og håndbold (1).¹⁶ Dopingsagerne fra 2002 fordeler sig på følgende forbund: Dansk Amerikansk Fodbold Forbund (3), Dansk Vægtløftningsforbund (5), Dansk Styrkeløft Forbund (1), Danmarks Cykle Union (2), Danmarks Motor Union (2), Dansk Arbejder Idrætsforbund (1).¹⁷ Går man tilbage og ser på tidsrummet 1980-1998 har der været flest dopingsager inden for styrkeløft og vægtløftning med henholdsvis 31 og 22 dopingsager. Dernæst er der et spring til nummer tre i rækken, nemlig cykelsport, med 10 sager i perioden. Og videre herfra er der yderligere et spring ned til atletik med 4 dopede udøvere i samme tidsrum. Atletik

---

¹⁴ Pierre Bourdieu, *Sur le télévision*, 1996.

¹⁵ Anti Doping Danmark, Årsberetning 2002, p. 6.

¹⁶ Anti Doping Danmark, Årsberetning 2001.

¹⁷ Anti Doping Danmark, Årsberetning 2002.

placrer sig øverst i rækken af idrætsgrene med ganske få eller ingen dopingsager. En af de største idrætsgrene, håndboldsporten, oplevede således sin første dopingsag nogensinde i 2001.

Ovenstående rejser følgende spørgsmål. Hvorfor sætte ind overalt, når de dopede atleter dels er fåtallige, dels begrænser sig til specifikke miljøer? Den 7. september 2001 afholdt ADD idekonferencen ”Hvorfor er det ikke tilladt at bruge doping”. Blandt oplægsholderne påkalder sociolog Bjarne Ibsens indlæg sig opmærksomhed i nærværende sammenhæng, idet han fremhæver, at der er et vigtigt forhold ved moderne idræt og doping-misbrug, som bekæmpelsen af doping ikke tager bestik af:

Vi ved at doping i idræt ikke er et generelt problem. Det er derimod et problem i bestemte idrætsmiljøer. Fra de undersøgelser, der er gennemført i Danmark, ved vi at det først og fremmest findes i bestemte styrketrænings- og bodybuildermiljøer, og i elitecykelsport. Men denne generelle udlægning af disse to idrætsgrene er også uretfærdig. Efter alt at dømme, er det nemlig i specifikke træningsmiljøer – bestemte fitnesscentre, træningsmiljøer eller sportsklubber – at benyttelsen af diverse doping-præparater finder sted.¹⁸

Som medforfatter til *Hvidbog om doping* ved han, hvad han taler om. Men til trods for hans viden kan man konstatere, at såvel den førte dopingpolitik med fokus på benhård kontrol af eliten samt pressens måde at håndtere dopingspørgsmålet på, lægger op til, at problemet har en mere generel karakter. Det er i den henseende som om, at virkeligheden, altså at problemet er af specifik karakter, ikke formår at fortrænge opfattelsen af, at eliten doper sig.

Skal man forsøge at opstille en mulig forklaringsramme på, hvorfor dopingkampen har antaget en form, som tilsyneladende ikke står mål med virkeligheden, er det et plausibelt bud, at kampen mod doping ganske enkelt næres af dopede eliteudøvere. Er de der ikke, må man appellere til forestillingen om dem. Myten kan ganske enkelt ikke leve af motionister, men kræver sine mere værdifulde ofre. Myter lever ikke af dagligdagen, men kræver det ekstraordinære, og det er motionisten ikke. Samtidig er det svært at forestille sig, at dopingkampen havde antaget de samme dimensioner, hvis beslutningen om at følge hvidbogens anbefalinger havde beroet på, at motionisterne udgjorde trusselsbilledet. Set i det perspektiv er myten selvskabt, og opretholdes via

---

¹⁸ Anti Doping Danmarks idekonference, fredag den 7. september 2001, *Hvorfor er det ikke tilladt at bruge doping, indlæg og diskussion*.

en stadig mere aggressiv anti-dopingpolitik, som signalerer, at der generelt set er et problem. Når Bengt Saltin derfor gør en indsats for at aflive myten, er det både en farefuld og prisværdig færd, han begiver sig ud på. Farefuld, fordi han risikerer at underminere selve det grundlag, som ADD er funderet på. Prisværdig, fordi han taler ud fra fornuftens og oplysningens position.

Hvidbogen om doping fastslog, hvad man allerede vidste: kun få inden for elitesport anvender doping. Alligevel påbegyndte man i Danmark et anti-dopingarbejde af hidtil usete dimensioner på såvel oplysnings- som kontrolområdet. Man kan dog levende forestille sig den mediestorm, der ville have rejst sig, hvis man på baggrund af hvidbogens resultater havde konkluderet, at der ikke var grund til at foretage sig noget videre. Tiden efter 1998 syntes mere moden til følelsesmæssige reaktioner frem for en fornuftmæssig reaktion baseret på de indsigter, man var i besiddelse af. Denne konklusion understøttes af sociologen Ivan Waddington, der i sin bog *Sport, Health and Drugs* bruger ordene "Moral Panic" som betegnelse for de følelsesbaserede reaktioner på dopingspørgsmålet.¹⁹

I forlængelse heraf kunne man inddrage sociologen Ulrich Becks tænkning om risikosamfundet, som fortolkningsnøgle til forståelse af, hvorfor noget, der tilsyneladende ikke er et voldsomt problem, vokser til en størrelsesorden af voldsomme dimensioner. Den begivenhed, der for alvor markerede risikosamfundets tilsynekomst var atomkraftulykken ved Tjernobyl i 1986. Mens industrisamfundet kunne tilbyde muligheden for at komme angsten for det fremmede og angstprovokerende til livs gennem reale eller symbolske grænser markerede atomkraftulykken ved Tjernobyl et skelsættende brud, som pegede på, at alle potentielt set er omfattet atomalderens trussel om opløsningen af traditionelle grænseskel.

Det problematiske ved risikosamfundet er, at vi vænnes til at se farer overalt, også der hvor de ikke er, hvilket skyldes, at mødet det risikofyldte ofte viser sig som et møde med en usynlig fjende, for hvordan vide sig sikker på, at fødevarerne ikke rummer sprøjtegifte eller om drikkevandet er fri for giftstoffer. Og forestillingen om farer overalt gør os mistænksomme. Under overskriften "en spekulativ tidsalder" skriver Beck:

Civilisationens trusler betyder, at der bag ved den iagttagelige verden opstår et nyt "skyggerige", som kan sammenlignes med antikkens guder og dæmoner; et "skyggerige" som truer det menneskelige liv på jorden (....) Alt må ses i et dobbelt

---

¹⁹ Ivan Waddington, *Sport, health and drug. A critical sociological analysis* (London 2000), p. 111.

perspektiv, og det kan først rigtigt forstås og bedømmes ud fra denne fordobling. Den iagttagelige verden må problematiseres, relativeres og vurderes ud fra en anden virkelighed, som konstrueres rent tankemæssigt, men ikke desto mindre er funderet i realiteten. Og vurderingskriterierne findes i denne anden virkelighed, ikke i den iagttagelige verden”.²⁰

En af risikosamfundets følger er, at der opstår ”Nye fællesskaber og alternative fællesskaber, hvis verdensbilleder, normer og visheder grupperer sig om de usynlige truslers midte” – såkaldte farefællesskaber, hvor faren det drejer sig om, kan være mere eller mindre reel. Med hensyn til dopingspørgsmålet synes der at være tale om et misforhold mellem det trusselsbillede, som man har fremmanet, og realiteternes verden. Man kan derfor med god grund kalde dopingkampen for jagten på det imaginære onde. Ondet eksisterer, bare ikke i det omfang jagten antyder.

---

²⁰ Ulrich Beck, *Risikogesellschaft. Auf dem Weg in eine andere Moderne* (Frankfurt am Main 1986), her citeret efter den danske udgave, *Risikosamfundet – på vej mod en ny modernitet* (København 1997), p. 98-99.